KRÁLOVSKÉ MĚSTO

UHERSKÉ HRADIŠTĚ

A

MĚSTSKÝ JEHO ARCHIV.

NAPSAL

BOLESLAV DOLEJŠEK.

V BRNĚ 1898.
Tiskem J. F. Kubeše v Třebíči.
Nákladem vlastním.

KRÁLOVSKÉ MĚSTO

UHERSKÉ HRADIŠTĚ

A

MĚSTSKÝ JEHO ARCHIV.

NÁPSAL

BOLESLAV DOLEJŠEK.

V BRNĚ 1898.
Tiskem J. F. Kubeše v Třebíči.
Nákladem vlastním.

Královské město Uherské Hradiště a městský jeho archiv.

Napsal

Boleslav Dolejšek.

I.

V dějinách naší milé vlasti moravské přepamátným je dolní úval řeky Moravy, který u městečka Napajedel počíná a od horního úvalu toliko 760 metrů širokou úžinou, jíž řeka Morava protéká, je oddělen. Čím dále k jihozápadu, tím více se nížina tato rozšiřuje. Celá délka dolního úvalu obnáší na Moravě asi 70 kilometrů, v hejtmanství pak uhersko-hradišťském okolo 36 kilometrů délky; šířka mění se od 2 až 8 kilometrův. Povrch půdy je všude rovný, k řečišti Moravy poněkud nakloněný a tak často zhoubnému zatopování, zvláště v době jarní a za dlouhých a vydatných dešťů, podrobený. Z té příčiny nacházíme všude podél břehu řeky rozsáhlé louky a pastviny. Na místech výše položených, kterých vlny rozvodněné řeky Moravy více dostihnouti nemohou, rozkládají se žírná pole. Na místech méně úrodných a v půdě písčité nalézáme rozsáhlé, z největšího dílu listnaté lesy. Výška nad hladinou mořskou činí u Napajedel 201 *m*, ve Spytinově (Spytihněvi) 190 *m*, v Uherském Hradišti 181 *m*, ve Veselí nad Moravou 180 *m*.

Úval tento činí rozhraní mezi hlavním horstvem karpatským a horami Maršovými.[1])

Již v dobách předhistorických úval tento musil býti hojně zalidněn, čehož důkazem jsou přečetné mohyly dílem již otevřené, většinou však ještě netknuté v celém okolí se nalézající. Druhým dokladem toho jsou některé názvy místních jmen na pohanskou dobu ještě se vztahující. Tak na př. „Babice", narážející na Bábu, „Mařatice", na Moranu (Mořenu neb Mařenu), bohyni to smrti; jméno vrchu „Modla", na němž stojí nyní kostelík sv. Barbory a bůžek pohanský na Buchlově vykopaný.

Byla tudíž krajina od nynější úžiny napajedelské až asi k městu Bzenci za starodávna hustě zalidněna, bylo to jádro slavné říše V e l k o m o r a v s k é. V místech těchto stála kolébka víry křesťanské na Moravě, zde nalézalo se sídlo arcibiskupské M e t o d o v o i velikého krále S v a t o p l u k a![2])

Bohužel, že pohromy válečné úplně zpustošily drahá místa slavné naší minulosti, že po nich nezůstalo ani památky. Dlouho hledán byl staroslavný Velehrad a posud s plnou jistotou nemůžeme určitě ukázati jeho místo. Velikou zásluhu o stanovení přibližné nejpamátnějšího místa celé Moravy má moravský zemský archivář pan Vincenc Brandl, který polohu Velehradu určil a na místo nynější veliké osady „S t a r é M ě s t o", které toliko řekou Moravou od královského města Uherského Hradiště je odděleno, položil.[3])

Památka starého Velehradu ozývá se též ve Velehradu nynějším. Markrabí moravský Vladislav Jindřich (Vladislav III. Svorný), známý tím, že dne 9. prosince roku 1197. bratru svému Přemyslu Otakarovi I. stolec knížecí v Čechách, chtěje bratrovražedného boje se uvarovati, dobrovolně postoupil, byl pamětliv dávných dějů země moravské, i chtěl oslaviti památku sv. věrozvěstů Cyrilla a Metoděje a založil na blízku starého Velehradu klášter, jejž podle sídla Svatoplukova a Metodějova „Velehradem" nazval. To stalo se roku 1198., takže roku letošního právě sedmistaletá výroční památka tohoto založení připadá. V klášteře příslušném, jměním a statky hojně obdařeném, usadil mnichy cisterciáky. Král český (od roku 1198. dědičný) Přemysl Otakar I. založení toto r. 1202. ochotně potvrdil. Vladislavem markrabětem uvedeni na Moravu první cisteriáci do kláštera velehradského; je tudíž klášter ten prvním téhož řádu na Moravě. První řeholníci s opatem Ticelinem přišli z Plas na Plzeňsku v Čechách. Roku 1228. potvrdil Přemysl Otakar znovu všecka založení téhož kláštera.[4])

Chrám zasvěcen tehdy ke cti blahoslavené Panny Marie, jíž zasvěcen byl i chrám na starém zašlém Velehradě. Opatové velehradští byli podřízeni přímo stolici papežské a na sněmu zemském osobou i hlasem byli mezi preláty po biskupu olomouckém na prvém místě.

A právě přičiněním kláštera velehradského založeno nynější město Uherské Hradiště.

Města zakládána byla dle vzorů cizích (německého a italského) ve věku třináctém. Dálo se tak u nás za králů Přemysla Otakara I. (1197—1230), Václava I. (1230—1253), zvláště pak za Přemysla Otakara II. (1253—1278), kteřížto panovníci čeští jali se zakládati osady hrazené, do nichž kromě rolníkův i řemeslníky přiváděli svobod a milostí znamenitých jim udělujice. Takovým způsobem vznikla města zeměpanská, později zvaná královská.[5])

Vysazování měst dálo se tím způsobem: Král smluvil s vysazovatelem (locator, advocatus, z čehož „vogt", „fojt" povstalo), aby místo k založení města příhodné vyměřil, tržiště, ulice a staveniště domů vytyčil, zemi ornou i neornou kolem města v rovné díly rozdělil a z ciziny (u nás z Němec) lidi přivedl, kteří by si domy a dílce rolí zakoupili mohli.

Toliko místo zdmi ohražené bývalo městem nazýváno. Stavení přede zdmi města slula předměstím nebo podměstím. Obezdění města bývalo za Otakara ve čtyřech letech dokonáno. Aby se to státi mohlo, odpouštěl král městům některých platů na nějaký čas, dovolil, aby v městech clo neb mýto mohli vybírati, a nařídil, aby okolní lid město zdíti pomáhal. Vysazovatel města dostával v odměnu za svou velikou práci lán i více rolí k užívání dědičnému bez platu (lán svobodný), důchody ze mlýna, z lázní, z krčmy, z několika krámův a jiných věcí. Zhusta učinil král vysazovatele i potomky jeho dědičnými rychtáři.

Zemané vidouce, že králové ze svých měst hojné důchody měli, že v čas války na měšťany své spoléhali, zemanů se nebojíce, zanevřeli na bohatá města královská, překáželi a škodili jim kde a jak mohli, ano i boje s nimi začínali. Že pak proti městům ničeho nedovedli, pomýšleli na to, aby také na své statky řemesla a živnosti městské dostali a užitky z nich brali. Vyžádavše si tedy na králích českých dovolení, na svých panstvích hrazená města zakládali a právo městské do nich uváděli. Tak přibyla v Čechách (a i na Moravě) svobodným městům královským panská města poddaná.[6]) Se zakládáním měst na Moravě souvisí i německá kolonisace, kterou započal jmenovaný již markrabí Vladislav Jindřich. Příkladu jeho následovali biskupové olomoučtí, kapitola olomoucká a brněnská,

kláštery a rytíři řádu německého a řádu sv. Jana, kterým dotčený markrabí r. 1204. právo propůjčil odkudkoli osadníky na své statky povolávati a německým právem vysazovati. První Němci na Moravě jmenují se r. 1202. dva občané Velehradští Altmann a Vrzmann.[7])

Dávným škůdcem moravského úvalu byli sousední Maďaři a ještě hůře bývalo, když vypuklo nepřátelství mezi panovníky uherskými a českými, jako se stalo za Přemysla II. a Bely IV., uherského (1235—1270). Nájezdy nepřátelskými trpěl velice na statcích svých klášter Velehradský a proto obrátil se opat Hartleb prostřednictvím biskupa olomouckého Brunona ze Schaumburka na krále, žádaje ochrany.

Král, chtěje podobným vpádům vojsk nepřátelských hráz položiti, schválil návrh, vystavěti pevnost proti hranicím uherským a vyslal zvláštní komissi ku prozkoumání krajiny zdejší. Byli to: Bruno, biskup olomoucký a nejpřednější králův rádce, Jindřich z Lichtenštejna, Vilém z Hustopeče, Jan z Víškova a jiní.

Královští vyslancové uznali jednosvorně za nejpříhodnější místo ku založení žádané pevnosti ostrov, který řeka Morava činila až do závěrku 17. století, na kterémž ostrově, kromě kostelíka sv. Jiří a několika chatrčí rybářských, nic více nebylo. A tím se stalo, že zde skutečně město a pevnost založena byla. Jméno města „Uherské Hradiště“ povstalo z účelu, ku kterémuž město založeno bylo — totiž na hranicích uherských proti nájezdům nepřátelským. Zakládací listina latinská, jejíž originál v zemském archivu moravském v Brně se chová, vydána je v Plasích dne 15. měsíce října (Actum in Plaz. Idus Octobris) roku 1257 a má velikou důležitosť. Jmenuje se v ní nynější Staré Město (na pravém břehu řeky Moravy; Uherské Hradiště leží na břehu levém) trhovým městysem Velehradem (. . . de ipsa forensi villa Weligrad . . .), což je důležitým dokladem toho, že starý Velehrad se Starým Městem je totožným. V listinách shledáváme, že po založení nového Velehradu — nynějšího kláštera — zváno Staré Město i „Starým Velehradem“ a pak na rozdíl od nově založeného města Hradiště zváno byto „Starým Městem“. Založením pak Hradiště klesalo, až stalo se z městyse trhového vesnicí.

Hradiště osazeno bylo původně většinou německými obyvateli, jak tomu ve větší části našich měst bývalo. V listinách nejstarších jmenuje se město: Redisch, Rediss, Reddicz, Redysch, a teprve v době husitské setkáváme se již i s jménem: Hradyssczc, Hradisst, Hradistie.

Jako pohraniční pevnost proti Maďarům bylo město mnohokráte obléháno. Ač na počátku století čtrnáctého loupežnými rytíři mnohokráte znepokojováno bylo, přece blahobyt města rychle se vzmáhal a měšťané v krátkém čase město své tak dobře opevnili, že roku 1314. Matouši z Trenčína odolati mohli, začež král Jan Lucemburský jim nové výsady propůjčil. Marně obléháno bylo město roku 1334. Maďary; roku 1363. přeložil sem markrabí Jan Jindřich soud bzenecký. V době husitské utrpělo město Husity ze Strážnice a z Ostroha veliké škody, které král Zikmund novými výsadami napravil.[8])

Ve válce mezi králem českým Jiřím Poděbradským a Matyášem Korvinem uherským zůstalo Uh. Hradiště jako všecka česká města na Moravě věrno králi Jiřímu a Matyáš je marně v létech 1468 a 1469 obléhal. Když kníže Viktorin, syn Jiřího Poděbradského, u Hulína byl poražen a do Hradiště se utekl, stíhal jej sem Matyáš a po deset dní marně na město útočil. Totéž se stalo, když ještě po čtvrté město obléhal, neb utrpěl knížetem Viktorinem, který měšťany hradišťskými byl podporován, velikou porážku. Město bylo v této době přes dvě léta obléháno a Uhři obklíčili je mnohými baštami, aby je hladem k vzdání donutili. Král Jiří za tuto oddanost a věr-

nost daroval roku 1469. Hradišti Staré Město až po tuto dobu Velehradu náleževší a město zachovalo touž věrnost králi Vladislavovi II., který mezi jinými výsadami město osvobodil od daně, místo které králi každoročně meč v ceně 30 dukátů odváděti měli, „jelikož mečem vítězi se stali". Ještě roku 1473. nepoddali se Matyáši, ač již celá země jej za markraběte svého uznávala, a poddali se mu teprve r. 1479. následkem míru mezi Vladislavem II. a Matyášem uzavřeného. Také král Matyáš ucházel se o přízeň města Hradiště, potvrdil všechny jeho výsady a nové mu udělil. Mezi nimi rozmnožil znak městský a od jeho doby pečetěno bylo stále voskem červeným. Od jeho času užívá město znakem červeného štítu, ve kterém se dvě věže nalézají jsouce spojeny zdí, v níž je otevřená brána se mříží v klenutí. Nad mříží stojí do polovice viditelný bojovník ve zbroji, mající tři pera na přilbě, v pravé ruce meč a v levé štít se znakem království českého. Znak tento tlumočí statečnost a bojovnost bývalých měšťanů uhersko-hradišťských.

Na počátku století šestnáctého rozšířili se zde bratří čeští a s nimi i protestanté a katolicismus uveden sem zase horlivým farářem Václavem Kulískem a kardinálem Dietrichšteinem, biskupem olomouckým.[9]) R. 1619. bylo město obsazeno vojskem stavů protestantských; roku 1605. Bočkajem, roku 1621. Betlenem Gaborem, roku 1643. bylo Švédy obléháno. Od toho času byly však hradby městské zanedbávány, čímž se stalo, že Prusové r. 1742. města dobyli a je vydrancovali, načež roku 1780. byly zevnější hradby mezi měšťany rozděleny na zakládání zahrad a pevnost zrušena. Konečně i roku 1805. po nešťastné bitvě u Slavkova obsadili Francouzi město po nějaký čas.

Mimo pohromy válečné stiženo bylo město roku 1680. a 1715. morem a v létech 1831 a 1866 cholerou. Z dob těchto na odvrácení záhuby založen byl r. 1680. na kopci za městem chrám sv. Rocha, který roku 1786. byl zrušen a částečně zbořen, roku 1715. na náměstí — zvaném Mariánském — zřízena byla nákladná socha Neposkvrněného Početí Panny Marie, která dne 11. září r. 1716. slavně byla vysvěcena. Za městem hned postavena byla malá kaple sv. Šebestiana.

Větší požáry zuřily v městě dne 19. dubna 1643; 23. dubna 1681; 17. dubna 1894 právě o výročních trzích; pak v létech 1803, 1812, 1849, 1850 a 1868, kterými Hradišti vzešly škody veliké. Bleskem zapálena byla roku 1695. prachárna zvaná „Černá věž", která úplně shořela.

Z pamětných budov dotýkáme se jen krátce bývalého farního kostela sv. Jiří, jenž stával uprostřed nynějšího „hlavního náměstí", který roku 1778. byl zrušen a roku 1785. rozbořen. Místo něho stal se farním bývalý chrám sv. Františka Xav., založený řádem Tovaryšstva Ježíšova, kterážto řehole sem roku 1643. z Kroměříže byla povolána. Po zrušení řádu jesuitského byl dne 16. ledna roku 1778. chrám řádový ustanoven farním.[10]) Druhým chrámem je tu klášterní chrám františkánský Zvěstování Panny Marie. Klášter tento založen byl roku 1490. biskupem Janem, správcem biskupství olomouckého, jehož tělo pod stupněm hlavního oltáře je pochováno.

Ve městě nalézá se krajský soud, okresní finanční ředitelství, německé realné a vyšší gymnasium, české vyšší gymnasium. Původně byla zde zřízena r. 1854. nižší německá realka, která roku 1864. přeměněna byla na nižší realné gymnasium, roku 1868. rozšířeno gymnasium na vyšší a konečně roku 1872. ústav tento převzat do státní spravy.

Roku 1884. zřízeno zde bylo Ústřední Maticí Školskou české gymnasium, které jako vyšší gymnasium převzato bylo dnem 1. ledna roku 1891. do správy státní. Řediteli jeho byli pp. Josef Lošťák, nyní c. k. zemský školdozorce v Brně, Jan Tůma, nyní ředitel státního českého vyššího gymnasia v Brně, a nynější ředitel Josef Zahradník.

Zákonem ze dne 9. května roku 1867. má město vlastní obecní zřízení (magistrát). Svobodně volení starostové městští byli:

1. Ignác Schmidt do 10. srpna r. 1850.
2. Antonín Promber od 10. června 1850 — 30. června 1858.
3. Robert Aulich od 1. července 1850 — 2. dubna 1865.
4. Jan Protzkar od 2. dubna 1865 — 14. listopadu 1896.
5. Josef Stancl od 14. listopadu 1896.

Město má dle posledního sčítání lidu 2764 obyvatelův českých; 1100 německých, z nichž židů je 505. Správa města je česká.

II.

Uherské Hradiště honosí se pěkným archivem městským.[11]) Bohužel, že nemá svého archivu původního, neboť mnohé a cenné památky zničeny byly několika zhoubnými požáry, jimž často většina města a přední budovy městské — jako chrámy a radnice — padly za oběť. Než i po těchto pohromách čítá městský archiv 144 listin, až na tři samé originály, osm knih a skvostnou stuhu od praporu „národní gardy" z roku 1848. Listiny jsou z velké většiny dobře zachované, na pergamenu psané a pečeti též v dosti dobrém stavu zavěšeny buď na proužcích pergamenových neb na hedvábných šňůrách. Roku 1896. archiv byl náležitě spořádán, listiny vloženy po dvou do krabic a náležitě inventovány. Krabice pak označeny jsou číslem a letopočtem v nich se nalézajících listin. Práci tuto vykonal spisovatel tohoto pojednání. Již dříve uvedli jsme, že z listin těch můžeme dokládati místo starého Velehradu, dále že můžeme stopovati německé založení města Přemyslem Otakarem II. Mimo to zajímavými jsou spory města s Velehradským klášterem a naopak. Největších pohrom utrpěl Velehrad Husity a od té doby nemohl se zmoci. Četné statky klášterní zastavovány byly městu, o jehož přízeň panovníci téměř zápolili a četné výsady mu udělovali. Spory ty vzaly za své, když konečně klášter Velehradský byl zrušen dne 24. měsíce září roku 1784. a správa chrámu odevzdána samostatnému faráři.[12])

Listiny městského archivu jsou tyto:[13])

1. Zakládací listina Přemysla Otakara II., jíž zřizuje se město, povoluje se mu jeden trh výroční o sv. Martině a dva trhy týdenní. Datovaná v Plasích 25. října 1257. Copie; originál nalézá se v zemském archivu moravském v Brně.

2. Listina předešlého, jíž městu a pevnosti proti Uhrům podíl v Kunovicích, Nová Ves, Mikovice a jiné statky se udělují. Dto. 23. května 1258. Copie; original neudán. Boček: Cod. Dipl. Tom. III. čís. 267. (Listina tato není pověřena a je tudíž celá podezřelá.)

3. List zeměpánův týkající se stížnosti města Hradiště (Redisch) proti majiteli Kunovic, že městu bránil jednoho návrší za pastvin užívati a ve společné řece loviti. Dále, že medovinu vařil a proto k pokutě 50 hřiven stříbra přísně přidržen byl. Místo vydání neudáno. Datum 15. června 1297.

4. Král Václav II. potvrzuje městu, že Kunovice, Nová Ves (Langenvill) a Mimonice (Mikovice) městu (Redisch) náležejí. Dána v Brně dne 3. března 1301.

5. Týž daruje statek Hluk jakémusi Odislavovi za jeho věrné služby. Dána v Chrudimi 30. dubna 1303.

6. Král Jan potvrzuje městu (Redissc) držení Kunovic, Nové Vsi a Mimonic. Dána v Brně 28. února 1315.

7. Týž osvobozuje město (Rediss) ode všech daní na dobu šesti let. Dána v Brně 31. července 1315.

8. Týž osvobozuje město (Redisch) ode všech daní na dvě léta. Dána v Podivíně (Koztel) 19. září 1323.

9. Týž daruje městu (Rediscens) čtyři kopy grošů pražských, které za vystavění městských zdí ročně bylo povinno odváděti. D. v Brně 18. dubna 1327.

10. Týž osvobozuje město (Redisch) ode všech daní a poplatkův. D. v Praze 7. září 1331.

11. Smlouva Jana z Boru (de Bor) soudce a přísežných občanů brněnských, rozhodující při mezi Bedřichem, opatem kláštera Velehradského, a občany Hradišťskými (Rediczenses) o jistý mlýn, který od měšťanů znovu byl vystavěn. D. v Brně 18. února 1331.

12. Táž smlouva (celý text předešlý), v níž dále stanoveno, že jmenovaní měšťané (Reddicz) z toho mlýna klášteru Velehradskému v polovici každého roku dvě a půl měřice odváděti mají. D. jako v předešlé.

13. Karel, markrabí moravský, daruje dva statky Malenovice a Ondřejovice svému komořímu Kolinovi, které před tím byly konfiskovány, nyní pak bylo rozhodnuto, aby jmenovanému byly darovány. D. v Brně 3. dubna 1337.

14. Týž potvrzuje městu Hradišti (Redysch) privilegia všech předešlých panovníkův, a to Přemysla Otakara II., Václava II. a Jana Lucemburského. D. v Brně 11. března 1338.

15. Týž osvobozuje město (Gredisch) ode všech losunků na dobu pěti let. D. v Kroměříži (Chremsir) 23. dubna 1342.

16. Týž uděluje výsadu městu (Redisch), aby židé ve městě trpěni nebyli. D. v Brně 29. prosince 1343.

17. Jan, markrabí moravský, potvrzuje městu privileje všech předešlých panovníků. Copie; kde originál, neznámo. D. v Bzenci 22. srpna 1351.

18. Týž uděluje měšťanům výsadu (Redisch), aby ze zboží žádného cla neplatili. D. v Brně 15. října 1363.

19. Smlouva opata Jana a konventu Velehradského, kterou při censu jmění dle soudního nálezu hradišťského (Redisch) obdržeti měl klášter 40 kop grošů; on však částku tuto na dobu dvaceti let postupuje městu na vydržování chudých, po dvacíti létech právo to klášteru zpět připadnouti má. D. na Velehradě 28. května 1374.

20. Jošt, markrabí moravský, stvrzuje Hradišti (civit. Gradiscns) výsady všech předešlých panovníkův. D. v Brně 7. května 1383.

21. List Jana, opata, a konventu Velehradského Hradišti (Redichs) na čtyři hřivny. D. na Velehradě 29. září 1379. Text německý.

22. Jošt, markrabí moravský, Hradiště (Redissch) na tři roky ode všech daní osvobozuje. D. v Hradišti 13. prosince 1401.

23. Týž odpouští městu (Redisch) 100 kop grošů na srážku losunkův. D. v Olomouci (Olomucz) 18. března 1402. Text německý.

24. Král Václav IV. potvrzuje Hradišti výsady všech svých předchůdcův. D. v Praze 17. února 1411.

25. Král Václav IV. ustanovuje, aby Hradišťané (Redyssch) z losunkův a důchodů svých, které ročně do komory královské odváděti mají na srážku povinované částky Erhartovi z Kunštátu 50 grošů rázu pražského zapravili. D. na Točníku 19. června 1412. Text německý.

26. Jindřich z Kravař, odjinud z Plumnova, louku svou v Kunovicích špitálu hradišťskému na věčné časy k užitku daruje. D. v Hradišti (vhradistzy) 28. září 1413. Text český.

27. Král Zikmund potvrzuje Hradišti (Redisch) všecky předešlé výsady, a ustanovuje dále, že na míli kolem města nikdo nesmí piva vařiti a prodávati mimo měšťany jmenované obce. Za třetí nesmí mimo kovářův a ševců žádný jiný řemeslník v téže vzdálenosti se usaditi. D. v Hradišti 18. dubna 1421.

28. Týž osvobozuje město (Redisch) na pět let ode všech dávek. D. v Hradišti 5. dubna 1421.

29. Týž osvobozuje město (Redisch) na deset let ode všech platův. Totans 8. prosince 1423. Text německý.

30. Smlouva obce, jíž dva své mlýny mlynářům Jakešovi a Hanzalovi pronajímá, tito však jednu třetinu užitku z nich městu odváděti mají. V Hradišti (Hradisstzy) 25. března 1426.

31. Povolení Štěpána, opata a konventu Velehradského, aby Hradišťané jednu třetinu od mlynářů odkoupiti mohli. (Hradyssczе.) D. na Velehradě 24. dubna 1431. Text této a předešlé český.

32. Král Zikmund uděluje městu Hradišti (Redisch) právo soli se týkající. Přiveze-li se sůl, má tři dny na místě zůstati a pak se může vézti zase dále. Cla má se platiti za jeden veliký kus půl pražského groše, za malý kus (hlavu) jeden haléř. D. v Prešpurku (Posonii) 1. srpna 1429.

33. Král Albrecht potvrzuje Hradišti (Redisch) všechny předešlé výsady. D. v Brně 10. února 1437.

34. Narovnání města s opatem Štěpánem a konventem Velehradským o mlýnech kolem města ležících. D. v Hradišti (Hradysstze) 25. května 1441. Text český.

35. List Štěpána, opata Velehradského, na zadání a postoupení tří mlýnů městu Hradišti. D. v Olomouci 25. ledna 1447. Text český.

36. Král Ladislav potvrzuje Hradišti (Redisch) všechny předešlé výsady. D. v Brně 23. června 1453.

37. Týž znovu stvrzuje městu všechny výsady a ustanovuje, aby židé městu (Radichs) různé poplatky odváděli. D. v Praze 13. září 1454.

38. Týž uděluje městu (Radiss) povolení k odbývání trhu výročního na den sv. Markety. D. ve Vídni 25. června 1456.

39. Dlužní list opata Štěpána a konventu Velehradského na 200 hřiven kostelu sv. Jiří v Hradišti (Hradyssczе). D. na Velehradě 30. dubna 1456. Text český.

40. Král Ladislav uděluje Hradišti (Radiss) výsadu, že nemůže býti prodáno, aniž komu zastaveno a toliko komoře moravské že poddáno býti má. D. ve Vídni 24. července 1457.

41. List purkmistra a staré i nové rady na fundaci oltáře sv. Petra a Pavla ve farním kostele. D. v Hradišti (Hradissczе) 3. srpna 1461. Text český.

42. Táž fundace. D. ve Víškově 26. března 1462. (Radisch.)

43. Stvrzení téže fundace biskupem Olomouckým Protasiem. D. na hradě Víškovském 29. března 1462.

44. Fundace na oltář sv. Voršily ve farním chrámě hradišťském (Radisch). D. v Brně 8. ledna 1462.

45. Král Jiří stvrzuje městu (Hadisst) všechny předešlé výsady a dovoluje, že ve středu maso od cizích řezníků ve městě prodávati se smí. D. v Praze 24. června 1463.

46. Týž stvrzuje odkoupení nivy a sadu ode dvoru staroměstského a osvobození od platu dvou hřiven, které Pešek Napajedlský, měštěnín z Hradiště (Hradisstie) klášteru Velehradskému ročně povinen byl dávati. D. v Praze 11. února 1463. Text český.

47. Smlouva s opatem Štěpánem Velehradským o prodej domu na Starém Městě u kostela sv. Michala. (Hradysscz). D. na Velehradě 13. listopadu 1464. Text český.

48. Dlužní úpis opata Štěpána a konventu Velehradského Peškovi Napajedlíkovi, měšťanu hradišťskému na 10. hřiven. D. Velehrad 22. června 1464. Text český.

49. List téhož, jímž městu Hradišti svůj městský dům (vedle jatek) prodávají. D. Velehrad 18. června 1465. Text český.

50. Opat Mikuláš a konvent Velehradský zastavují Hradišti svoji ves Mařatice. D. Velehrad 28. srpna 1467. Text český.

51. Týž zastavují svoji ves Vážany Mikulášovi z Ořechového a bratru jeho Benešovi. D. Velehrad 23. dubna 1467. Text český.

52. Týž postupují své vesnice Popovice a Podolí městu Hradišti. D. Velehrad 31. ledna 1467. Text český.

53. Týž odstupují klášterní vesnice Kněžpol a Jarošov městu Hradišti. D. Velehrad 31. ledna 1467. Text český.

54. Smlouva téhož s městem Hradištěm o ves Mařatice. D. Velehrad 20. srpna 1467. Text český.

55. Král Jiří Poděbradský stvrzuje městu Hradišti zástavu vesnic Popovic, Podolí, Kněžpole a Jarošova od kláštera Velehradského. D. v Praze 23. února 1467.

56. Týž osvobozuje měšťany hradišťské ode všech daní na dvanácte let. D. v Praze 21. prosince 1467. Text český.

57. Opat Mikuláš a konvent Velehradský prodávají mlýn, zvaný „žatecký“ městu Hradišti. D. Velehrad 24. srpna 1467. Text český.

58. Adhortace Jana, děkana Olomouckého. D. v Olomouci 15. května 1467.

59. Král Jiří daruje Hradišti předměstí Staré Město i s jeho příslušenstvím. D. v Praze 13. června 1469. Text český.

60. Týž stvrzuje zástavu Jiřímu z Doloplaz na ves kláštera Velehradského Nedakunice (Nedakonice) v sumě 200 zl uherských. D. v Kutné Hoře 25. ledna 1470. Text český.

61. Král Vladislav II. potvrzuje Hradišti výsady všech předešlých panovníkův. D. v Praze 31. března 1472.

62. Týž osvobozuje město od městské appellací brněnské. D. v Praze 1472 dne 20. dubna.

63. Týž osvobozuje město ode všech daní, začež má toliko odváděti 30 dukátů uherských každoročně osm dní po novém roce. D. v Praze 29. května 1472.

64. Týž potvrzuje městu zástavu vsi Nedakunice od kláštera Velehradského v ceně 200 zlatých uherských. D. v Praze 31. března 1473. Text český.

65. Kliment z Bytkova a Branek prodává vesnici Šumice Janu Plauknerovi z Kynšperka za deset set zlatých dobrých uherských. D. 16. října 1477. Text český.

66. Opat Mikuláš a konvent Velehradský postupují městu Hradišti pozemek „Vinohrádky“ na vzdělání sadu neb vinic. D. na Velehradě 15. června 1478. Text český.

67. Týž odpouštějí městu Hradišti každoroční odvádění osmi měřic mouky pšeničné. D. Velehrad 2. června 1479. Text český.

68. Matyáš, král uherský, přijímá v lásku svoji město Hradiště. D. v Olomouci 25. července 1479. Text český.

69. Opat Mikuláš, konvent Velehradský a rada města Hradiště prodávají lázeň hradišťskou lazebníku Vogovi. D. na Velehradě 24. února 1480. Text český.

70. Král Matyáš potvrzuje Hradišti (Hradissty), aby vesnice kláštera Velehradského městu zastavené nikdo jiný vyplatiti nemohl, leč opat a konvent jmenovaného kláštera. D. v Budíně 15. srpna 1481. Text český.

71. Týž stvrzuje městu výsady všech předešlých panovníkův. D. v Budíně 10. července 1481.

72. Týž uděluje Hradišti (Hradissl) znak, který barvami uprostřed listiny je namalován.[14]) D. v Budíně 28. července 1481.

73. Smlouva opata Mikuláše a konventu Velehradského s městem Hradištěm na 60 let o prominutí platu klášteru ze starých sladoven, zahrad a jezer (rybníků) odváděného. D. na Velehradě 2. února 1482. Text český.

74. Ctibor z Tučína a Tučap prodává ves svoji dědičnou Lhotku i se vším příslušenstvím Janu Planknařovi z Kynšperka na Uherském Brodu a manželce jeho Anně ze Zvole. D. v Tučapech 16. ledna 1482. Text český.

75. Mikuláš a Václav z Vojislavic prodávají své vsi Mistřice, Včelarky a Javorničku i se vším příslušenstvím městu Hradišti. D. ve Veselí nad Moravou 10. dubna 1482. Text český.

76. Mikuláš, opat Velehradský, prohlašuje, že Hradišťané církevní klatby prosti jsou. D. na Velehradě 7. srpna 1482.

77. Opat Beneš a konvent Velehradský zastavují za 44 zlatých dobrých uherských červených na zlatě mlynáři v Starém městě Hradišti Štěpánu Vlasákovi z Radošovec polovici svých požitků na mlýně ve Starém městě a jednu louku. D. na Velehradě 31. října 1483. Text český.

78. Arnošt Kužel z Žeravic a na Kvasicích prodává vše, co drží v Mistřicích a Javorničku se vším příslušenstvím městu Hradišti. D. na Kvasicích 10. listopadu 1489. Text český.

79. Opat Jan a konvent Velehradský vzdávají se odúmrti Starého Města městu Hradišti (Hradisstie). D. na Velehradě 29. dubna 1492. Text český.

80. Král Vladislav II. potvrzuje Hradišti zástavu vesnic kláštera Velehradského, a to: Popovic, Podolí, Mařatic, Jarošova a Knězpole, i ustanovuje dále, že jen klášterem nazpět vykoupeny býti mohou. D. v Budíně 6. března 1494. Text český.

81. Opat Jan a konvent Velehradský postupují Hradišťským části lesů na Staroměstsku, aby si je vykáceli a louky tam založili. D. na Velehradě 23. dubna 1495. Text český.

82. Král Vladislav II. vydává Hradišti (Hradisstie) majestát o židech ve městě se zdržujících a ustanovuje jejich poplatky a povinnosti k témuž městu. D. v Brně 19. února 1497. Text český.

83. Opat Jan a konvent Velehradský zastavují dvůr s příslušnými pozemky na Starém městě Kišpetrovi, kdysi rychtáři hradišťskému, a jeho dědicům. D. na Velehradě 12. října 1502. Text český.

84. Král Vladislav II. potvrzuje Hradišti privilej krále Jiřího o vybírání mýta. D. v Budíně 26. ledna 1503. Text český.

85. Týž ustanovuje, by roční plat komoře královské náležející ještě čtyři roky na dostavění kláštera bosáckého v Hradišti byl obrácen. D. v Budíně 23. května 1507. Text český.

86. Král Vladislav II. stvrzuje městu Hradišti (Hradisstie) poslední vůli Zuzany Šaclové z téhož města, jíž jmění své k dobrým účelům propůjčila. D. v Budíně 19. prosince 1513. Text český.

87. Týž ustanovuje, aby na žádost Hradišťanů židé odtamtud byli vyobcováni a platy na domech jejich váznoucí zmenšeny nebyly, nýbrž v nynější výši zůstaly. D. v Budíně 8. února 1514. Text český.

88. Týž uděluje Hradišti (Hradissceze) právo k odbývání nového výročního trhu (jarmarku) osmidenního tu středu před masopustem. D. v Budíně 30. července 1514. Text český.

89. Opat Krištof a konvent Velehradský srovnávají se s městem Hradištěm o vrch zvaný „hora bílá“ u vsi Mařatic. D. na Velehradě 23. dubna 1514. Text český.

90. Král Ludvík II. stvrzuje Hradišti výsady všech předešlých panovníkův. D. v Brně 16. března 1522. Text český.

91. Opat František a konvent Velehradský s povolením krále Ferdinanda I. městu Hradišti své zastavené vesnice Kněžpol, Popovice, Podolí, Jarošov a Mařatice odstupují. D. na Velehradě 28. června 1528. Text český.

92. Král Ferdinand I. potvrzuje Hradišti výroční trh již Vladislavem II. městu povolený. D. ve Vídni 8. dubna 1533. Text český.

93. Týž stvrzuje Hradišti zástavu Starého města od kláštera Velehradského, jakož i zástavní podmínky. D. ve Vídni 8. dubna 1533. Text český.

94. Opat František a konvent Velehradský stvrzují zástavu vsi své Vážan Kateřině z Doloplaz, držitelkyni Ořechového. D. v Olomouci 28. června 1536. Text český.

95. Tíž darují Mikuláši Napajedlíkovi z Domanína některé své vinohrady, aby za to klášteru dvě libry vosku odváděl. D. na Velehradě 22. února 1536. Text český.

96. Tobiáš Černohorský z Boskovic a na Rosicích svoluje Mikuláši Kromenovi, aby sobě a rodině své v kapli Plevské kostela sv. Jiří v Hradišti pohřebiště zříditi směl. D. v Brně 19. září 1536. Text český.

97. Týž odstupuje patronát svůj na kapli sv. Václava při kostele sv. Jiří v Hradišti purkmistru a radě téhož města. D. v Brně 19. září 1536. Text český.

9. Král Ferdinand I. nařizuje, aby obyvatelé městečka Vyzovic a Zlína pro právní naučení a ortele soudní do Hradiště chodili. D. ve Vídni 21. prosince 1539. Text český.

99. Jan Hynek ze Zvole a z Kolštejna na Kunovicích dovoluje Kunovským na lukách svých za poplatek pásti. D. v Hradišti (hradisstii) 28. září 1540. Text český.

100. Král Ferdinand I. stvrzuje Hradišti zástavu Starého Města od kláštera Velehradského a rozhoduje spor o vaření a čepování piva mezi městem a klášterem. D. na hradě pražském 25. února 1545. Text český.

101. Hynek ze Zvole a z Kolštejna na Kunovicích postupuje jmenovaným v listině měšťanům hradišťským kunovské klučovaniny za určitý poplatek. D. Kolštejn 24. července 1546. Text český.

102. Mikuláš Buchlovický z Domamyslic, Jiřík Bližívský z Blíživa, Václav Jiskra z Dobešova od obce Hradišťské (Gradiistie) dožádaní stvrzují pověření osmi jim předložených listin slovně zde uvedených. (Týkají se kláštera Velehradského a města Hradiště. 1. Vladislava z r. 1512.; 2. a 3. opata Krištofa z r. 1520. a 1530.; 4. Vladislava z r. 1514.; 5. a 6. opata Krištofa z r. 1514. a 1517.; 7. a 8. krále Ferdinanda z r. 1533. a 1545. Listiny všecky české.) Pověření 23. prosince 1546. Text český.

103. Král Ferdinand I. dává Hradišti výsadu, že nikdo — ani Velehradský klášter — v okolí jedné míle od města piva ku prodeji vařiti nemá. D. na hradě pražském 3. ledna 1547. Text český.

104. Týž stvrzuje Hradišti koupi Starého Města od kláštera Velehradského za půl třetího tisíce jedno sto zlatých. D. v Brně 25. dubna 1550. Text český.

105. Opat Jan a konvent Velehradský potvrzují, že od města Hradiště stržené peníze za Staré Město jim byly zaplaceny. D. na Velehradě 18. dubna 1550. Text český.

106. Smlouva mezi opatem Janem a konventem Velehradským s městem Hradištěm o prodeji Starého Města. D. na Velehradě 16. dubna 1550. Text český.

107. Přemek z Víškova na Prusinovicích, podkomoří markr. mor., stvrzuje ustanovení z roku 1489. mezi klášterem Velehradským a Hradištěm ve příčině vaření piva. D. na Prusinovicích 8. března 1551. Text český.

108. Týž vydává soudní nález, jímž Václav Zvolský ze Zvole se odsuzuje k pokutě 25 grošů českých, že na Hradišťských v Kunovicích mýto vybíral. D. v Olomouci 4. července 1557. Text český.

109. Týž rozhoduje spor mezi Hradištěm a klášterem Velehradským o rybník Huštěnovský a hranicích mezi Starým městem, Huštěnovicemi a Jalubím. D. v Hradišti 21. května 1558 Text český.[15])

110. Václav Zvolský ze Zvole z Kolštejna a na Kunovicích postupuje odúmrť Jana Lundy z Mařatic Martinovi Lundovi a sirotkům Janovým. D. v Kunovicích 23. dubna 1561. Text český.

111. Týž dovoluje Kunovským klučování na svých pozemcích. D. na Kunovicích 7. dubna 1563. Text český.

112. Král Maxmilián potvrzuje městu Hradišti výsady všech předešlých panovníků. D. na hradě pražském 14. dubna 1567. Text český.

113. Hradišťští stvrzují prodej mlýna staroměstského a valchy mlynáři Jakubovi. D. v Hradišti 18. února 1576. Text český.

114. Purkmistr a rada města Olomouce vidimují městu Hradišti výsadu císaře Maxmiliána II. danou 8. ledna 1576 ve Vídni, kterou se Hradišti svoluje v trhových dnech korouhev vztyčovati. D. v Olomouci 1. července 1577. Text český.

115. Smlouva opata Jakuba a konventu Velehradského s městem Hradištěm o vystavování piva a o rybník Huštěnovský a tak zvaný Svárovský. Olomouc 1. června 1577. Text český.

116. Rudolf II. stvrzuje Hradišti výsady všech předešlých panovníkův. D. ve Vídni 26. srpna 1577. Text český.

117. Právní smlouva mezi městem Hradištěm a poddanými ze Starého Města o pozemcích a robotách. D. na Novém Zámku 6. prosince 1581. Text český.

118. Duplikát téže listiny. (117.)

119. Počátek jako u listiny předešlé — jenom že zde smlouva mezi purkmistrem a radou s jedné a vší obcí Hradišťskou se strany druhé. Datum a text jako předešlé.

120. Rudolf II. rozsuzuje při mezi purkmistrem a radou města Hradiště s jedné a vší obcí téhož města se strany druhé. D. ve Vídni 20. dubna 1582. Text český.

121. Týž stvrzuje rozsudek o při pod čís. 117. uvedené. Datum a text jako u předešlé (120).

122. Právní smlouva mezi lidmi ze vsi Mistřic, Hradišti poddanými, s městem o les zvaný „Doubrava", který Mistřickým za majetek jejich se přiznává. D. v Hradišti 21. října 1592. Text český.

123. Právní rozhodnutí mezi městem Hradištěm a Starým Městem o robotách při opevňování města. D. v Hradišti 25. dubna 1607. Text český.

124. Král Matyáš ustanovuje, aby povinný roční poplatek 30 dukátů komoře královské město Hradiště tamějším Františkánům odevzdávalo. D. na hradě pražském 6. listopadu 1612. Text německý.

125. Rada města Hradiště ve srozumění se svým primatorem Václavem Kulíškem se zavazuje, že pole kostela Mařackého — Kulíškem založeného

— sirotky z Podolí a Popovic nebude vzdělávati. D. v Hradišti 15. ledna 1614. Text český.

126. Královská kancelář ustanovuje, by povinných 30 dukátů od města Hradiště ne více bosákům řehole sv. Františka v Hradišti, nýbrž pannám řeholním sv. Františka v Brně se odvádělo. D. v Praze 4. července 1616. Text český.

127. Dva dopisy blahoslaveného Jana Sarkandra s přiloženou pověřující listinou a vysvětlením. List dán v Holešově 30. prosince 1618. Text český.

128. František kardinál a kníže z Dytrichsteina, biskup olomoucký atd. schvaluje smlouvu s městem Hradištěm a Václavem Kulíškem, děkanem téhož města, o pozemcích a robotách kostela Mařatského. D. v Mikulově (na hradě knížecím dědičném Nyklpurgku) 25. ledna 1626. Text český.

129. Opat Jan Greifenfels z Pilsenburka a konvent Velehradský následkem zpustošení pozemků svých v dobách válečných udělují dědičně za desátek pusté své vinohrady všem těm, kdo by je vzdělávali a odpouštěji z nich pro počátek desátek na tři léta. D. na Velehradě 23. dubna 1636. Text český.

130. Kašpar Karas z Rhombsteina, generální vikář a officiál biskupa olomouckého, rozhoduje při po smrti děkana Václava Kulíška mezi opatem Velehradským a městem Hradištěm o městský patronát a ustanovuje děkanem Michaela Prokopa. D. v Olomouci 18. května 1639.

131. Ferdinand III. uděluje Hradišti právo odbývati další výroční trh ten pondělí po Nanebevzetí Blahoslavené Panny Matky Boží, dokud by město bylo katolickým. D. ve Vídni 13. února 1651. Text český.

132. Obsílka královského tribunálu k rozhodnutí pře o městský patronát kostela sv. Jiří mezi Velehradským opatem Bartolomějem a městem Hradištěm, která se měla v Brně 8. ledna 1672 rozhodnouti. D. v Brně 22. prosince 1671. Text český.

133. Examen Ulricha Hirsche, který se na poručení vrchnosti Černohorské stal. D. v městě Černyhoře 22. ledna 1680. Text český.

134. Olomoucký biskup Karel, kníže z Lichtenštejna, uděluje Hradišti povolení k postavení kaplí sv. Šebestiana, Rocha a sv. Rosalie. D. v Olomouci 28. září 1680.

135. Královští komissaři rozhodují spor mezi opatem Petrem a konventem Velehradským a městem Hradištěm o pozemky, Svárovský rybník, mýto a kácení dřeva v Olší. D. v Hradišti 19. srpna 1689. Text německý.

136. Leopold I. svoluje Hradišti, by smělo statek Cetechovice za 26.500 zlatých koupiti. D. ve Vídni 15. března 1694. Text německý.

137. Josef I. stvrzuje Hradišťským „Gravamina“ (79 článků, týkajících se královského rychtáře, rady městské, purkmistra a jiných výsad městských) ze dne 2. listopadu 1700. Je to kniha pergamenová v deskách. D. ve Vídni 16. května 1705. Text německý.

138. Karel VI. potvrzuje městu výsadu Ferdinanda III. a povoluje Hradišti odbývání výročního trhu a týdenního trhu každé pondělí. D. ve Vídni 20. prosince 1722. Text německý.

139. Týž potvrzuje Hradišti 22 výsad předešlých panovníků, jemu předložených. (Pergamenová kniha v deskách.) D. ve Vídni 17. března 1739. Text německý.

140. Marie Terezie potvrzuje Hradišti všechny výsady městu dříve udělené. (Pergamenová kniha v deskách.) D. ve Vídni 3. března 1747. Text německý.

141. Josef II. potvrzuje Hradišti všechny výsady dřívějších panovníkův. (Pergamenová kniha v deskách.) D. ve Vídni 28. února 1782. Text německý.

142. František II. stvrzuje Hradišti všechny výsady předešlých panovníkův. D. ve Vídni 16. května 1795. (Pergamenová kniha v tuhých deskách.) Text německý.

143. Vyzvání městské rady hradišťské ze dne 23. listopadu 1853 k občanstvu za příčinou slavnosti 600leté památky založení města králem Přemyslem Otakarem II.[16]) Text německý.

144. Fotografie stojatého městského kříže z XV. století (3 kusy). [17])

Mimo listiny uvedené nalézají se v archivu ještě některé knihy, z nichž tyto jsou zajímavější:

a) Pamětní kniha purkmistrů města Hradiště od roku 1672. do 1687. Psaných listů vesměs česky 131.

b) Matrika měšťanů hradišťských, založená 1. ledna 1682. Text český, místy německý. (Listů 208.) V předu je popis velkého požáru v Hradišti roku 1681.

c) Popis hranic král. města Hradiště, počínaje rokem 1689. Kniha foliová o 231 listech na konci s rejstříkem, založená 19. srpna 1689. Text celý německý. Do knihy přidána vložka z 2. září 1826 též německá.

d) Dějiny kolleje Jesuitské v Uherském Hradišti od jejího založení až do roku 1767. Latinských foliových listů popsaných 95.

e) Matrika občanův a příslušníkův král. města Uh. Hradiště. Sestavena je dle abecedy a ozdobně vázána. Z většiny vedena německy a teprve v nejnovější době česky.

f) Životopisné a historické zprávy o rodině Gintlově od roku 1758. do r. 1867. Jako rukopis tištěna ve Lvově roku 1871. Text německý.

Konečně nalézá se zde v dřevěné krabici bílá stuha od praporu národní gardy hradišťské z roku 1848. Na ní je skvostně vyšitý znak městský.

Poznámky:

1. K dějinám Uherského Hradiště použil jsem spisů následujících:

a) Zeměpisný nástin hejtmanství uhersko-hradišťského. S mapkou. Sestavil Vinc. Sl. Chlup. 2. vydání. Uh. Hradiště, 1883.

b) Kniha pro každého Moravana. Sepsal V. Brandl. Druhé rozmnožené vydání. V Brně, 1892.

c) Dějiny a místopis král. města Uh. Hradiště. Sepsal J. E. Vitásek. V Uher. Hradišti, 1879.

d) Die Gemeinde-Verwaltung der königl. Stadt Ung.-Hradisch von 1848 bis 1878, nebst einem Beitrage zur älteren Geschichte dieser königl. Stadt bis 1848. Zusammengestellt vom Gemeinderaths-Secretär Anton Galusek. Ung. Hradisch. 1879.

e) Průvodce po Velehradě a okolí. Sestavil K. V. Slavík. V Napajedlích, 1885.

Mimo to používám i některých věcí v místním časopise »Slovácké Noviny« uveřejněných.

2. Sídleli pravděpodobně zde knížata moravská:

Mojmír I. poprvé v dějinách k roku 830. připomenutý až do roku 846.

Rastislav (Rostislav) 846 - 870.

Slavomír 871.

Svatopluk 871—894.

Mojmír II. 894—904.

3. V. Brandl: Poloha starého Velehradu. 1862. Důležitou okolností je i to, že Staré Město leží při řece Moravě, kdežto nynější Velehrad je odtud celou hodinu na západ vzdálen. Staří naši předkové sídla svá zakládali nejvíce u vod a tudíž se Staré Město za místo Starého Velehradu tím spíše hodí.

4. Listina datovaná na Velehradě V. Kal. Decembris 1228. Boček. Codex dipl. et epist. Moraviae. Tom. II.; CLXXXVI. listina.
Zde do podrobna vypisuji se hranice celého klášterního panství. Zakladatel Velehradu Vladislav Jindřich zemřel dne 12. srpna roku 1222. Dne 27. listopadu roku 1228. byl chrám velehradský vysvěcen.

5. Královskými městy na Moravě jsou: Brno, Jihlava, Kyjov, Olomouc, Uh. Hradiště, Uničov a Znojmo.

6. Fr. Zoubek: O zakládání měst v Čechách v XIII. století. Praha, 1878.

7. Dle dr. Bedy Dudika a V. Brandla.

8. Roku 1421. dne 30. dubna od Moravských Husitů, jimž v čele stál Bedřich ze Strážnice, napaden byl klášter Velehradský, spálen a vydrancován. Mniši mnozí utekli přes klášterní zeď do Uh. Hradiště, však opat Jan a jiní tři mnichové byli zachyceni a upáleni.

9. Václav Kulíšek, rodem z Moravičan, býval primatorem města Uh. Hradiště. Po smrti manželky své vzdal se čestného tohoto úřadu a oddal se stavu duchovnímu. Roku 1613. byl na kněžství vysvěcen a roku 1618. stal se farářem hradišťským. Z vlastního jmění svého založil a nadal chrám Panny Marie v Mařaticích, který je hřbitovním kostelem městským. Zemřel dne 17. června roku 1638.

10. Patronátní právo v Uh. Hradišti měl klášter Velehradský a to až do roku 1671. Nynější farní chrám byl vkusně opraven roku 1895—1896., takže jest jedním z nejpěknějších chrámů moravských. Farářem jest od roku 1877. P. Vojtěch Vodička.

11. Mimo to pozemkové knihy, nalézající se u c. k. pozemkového úřadu, jsou velmi vzácné a málo měst takovými honositi se může. Nejstarší zápis nalezl jsem v nich: »Sirotčí statek po nebožtíku Vavřincovi Šafránkovi pozůstalý leta 1584 při času sv. Jiří.« Grundbuch A. (Großhaüser) fol. 14.

12. Nyní usazeni jsou na Velehradě od roku 1891. Jesuité, kteří zde založili český noviciát. Chrám Velehradský v jubilejních letech byl náležitě opraven.

13. U listin, kde výslovně není vyznačeno, že jsou »Copií«, rozuměti jest »originál«. Kde není připojeno, jaký jest její text, dlužno míti za to, že jest latinský, jiný (český a německý) zvláště je označen.

14. Znaku toho do dneška město Hradiště užívá. Popis uvedli jsme v prvé části tohoto pojednání. Barvy městské dle základních znakových jsou: modročervená.

15. Na všech třech listinách v originále stojí z »Víškova«, což je dokladem o nesprávnosti psáti »Výškov«.

16. Jak z čísla, 1. listináře archivu městského je patrno, ukvapila se tehdejší správa městská s jubilejní slavností, neboť Hradiště založeno bylo roku 1257. a ne 1253.

17. Pro ušetření místa vynechány byly všechny tituly v listináři.